

Forfest 30*

Třicet let v životě člověka - to je polovina cesty od prvního nadechnutí do důchodu, vrchol fyzických sil, první signály, že úplně všechno v životě se nemusí splnit podle představ, někdy první vážnější náznaky zklamání, skepse a frustrace.

A třicet let v životě festivalu? Určitě vyhraněná idea, jasný a realistický cíl, metody, tradice, prostředky, zkušenost, vyzrálost, dovednosti dramaturgické, marketingové a manažérské, provázaná síť spolupracovníků a nejrůznějších profesních a jiných vazeb. Někdy bohužel stagnace.

Forfest - to byla pro mě za těch 30 let vysoká míra demokratičnosti v uvádění i těch stylově nejnepříbuznějších skladatelských novinek a interpretačních přístupů díky obdivuhodné úctě a respektu k nejrůznějším tvůrčím poetikám autorů jakožto nejsvětějšímu právu tvůrce na uměleckou svobodu a její svobodnou prezentaci na veřejnosti.

1. ročník Forfestu v roce 1990 byl zajisté významný, ale co mu předcházelo, bylo neméně významné. Říkalo se jim Sedánky - od roku 1979 celkem deset setkání skladatelů a interpretů tzv. soudobé vážné hudby, spisovatelů a básníků, sochařů a malířů a... folkařů - ti už pak na Forfestu prostor nedostávali. Významná byla tato setkání už jen proto, že už tehdy se formoval demokratický a respektabilní přístup organizátorů a účastníků k odlišným, někdy až antagonistickým tvůrčím poetikám autorů různých uměleckých směrů.

Za těch 30 let trvání Forfestu se mohl leckdo podívat nad skladebnými prostředky některých ortodoxních hudebních tradicionalistů, nad výstřelky některých konceptualistů a jejich ideovou, chtělo by se říct až ideologicky vyhraněnou negací jakékoliv viditelné či slyšitelné stavební logiky, obsahu a smyslu hudebního díla (poslání díla nebo obecně poslání umění jako vulgarismy), nad zvukově šokujícími či extrémně statickými skladbami. Vzájemná úcta a respekt k umělecké a myšlenkové svobodě kolegů setrvaly v kořenech a každoroční realitě Forfestu až do dnešních dnů.

Řekněme si na rovinu, že festival takového významu a rozsahu by nemohl existovat bez neuvěřitelného nasazení organizátorů. Za pořadatelem Umělecká iniciativa Kroměříž stojí manželé Zdenka a Václav Vaculovičovi, na pohled tiší a nenápadní, ale s buldočí povahou, která jim po všelikých příkořích, falešných příslibech, ostentativním nezájmu, dehonestaci i přímo bojkotu ze strany některých

(bohužel místních) institucí a jednotlivců nedovolila klesnout v kolenou a rezignovat na svou průkopnickou práci.

Na rovinu je však také třeba říct, že oproti tomu se organizátorům a jejich spolupracovníkům stále daří přesvědčit s pomocí výsledků své práce, hodnocení v odborných českých, slovenských a zahraničních časopisech, ohlasů především v zahraničí a mezi umělci a ansámby světového společenství o prospěšnosti a úspěšnosti této výjimečné akce. Festival tak přece jen dostává nějaké grantové a sponzorské prostředky na financování svých dramaturgických plánů.

Výsledky práce se promítají kromě jiného do institucionálního členství Forfestu v prestižních zahraničních festivalových organizacích a do ocenění od významných profesních institucí. Mezinárodní festival současného hudebního a výtvarného umění s duchovním zaměřením Forfest je tak už řadu let mj. členem asociací European Conference of Promoters of New Music, EFFE - Europe for Festivals, Festivals for Europe Brussels a držitelem prestižní Ceny České hudební rady.

Finančně pravidelně nebo přinejmenším často přispívají na festival MK ČR, MŠMT ČR, Zlínský kraj, Město Kroměříž, Nadace CHF, Nadace Karla Pexidra, OSA Partnerství, Nadace Gideona Kleina - to jsou ty nejvýznamnější instituce, které přispěly i na letošní 30. ročník.

Stejně významná je ideová a mediální podpora - spoluúčasti, garance, záštity. Letos to byly např. od arcibiskupa olomouckého a metropolity moravského Mons. Jana Graubnera, od Probošství Kroměříž, Českého rozhlasu (brněnská redakce několik koncertů natáčela a přinášela i aktuální zpravodajství), od Rádia Proglas, Arcibiskupského zámku a zahrad Kroměříž, Muzea Kroměřížska, Společnosti pro duchovní hudbu, Muzea české hudby v Praze, velvyslanectví některých států v ČR a českých velvyslanectví a kulturních center v zahraničí, Unie výtvarných umělců ČR, Sdružení Q Brno a dalších. Dosti pravidelná bývá i spolupráce s obdobnými institucemi ze Slovenska, USA, Německa, Francie, Rakouska, Rumunska, Itálie, San Marina, Izraele aj.

Že hned první jmenovaný, arcibiskupství olomoucké bere svou záštitu nad Forfestem vážně, svědčila osobní přítomnost arcibiskupa Jana Graubnera a emeritního biskupa Josefa Hrdličky na zahajovacím koncertě Forfestu 9. června. Jeho Eminence i Jeho Excelence po koncertě nešetřili slovy chvály na orchestr i odeznělé skladby.

Pilotním projektem Forfestu je bienální pořádání kolokvií. Letos se konalo popatnácté s podtitulem Umění a společnost. Na kolokviích obvykle dominují muzikologická a kunsthistorická témata, témata z oblasti tvůrčích poetik, někdy i témata literárněvědná. Smutné je, že i když festival deklaruje duchovní uměleckou orientaci, jen na málo kolokviích vystoupili se svými příspěvky teologové a duchovní různých církví mající ve svých společenstvích na starosti umění a třeba mládež. Ještě před nějakými patnácti dvaceti lety jsem byl na kolokvií svědkem opravdu poutavých, aktuálních, přínosných, někdy i kontroverzních příspěvků z křesťanských církví napříč ekumenickým spektrem, včetně zástupců z Vatikánu. I když se bienální kolokvia konají v nepříliš výhodném termínu (zkoušková a státnicová období, uzavírání klasifikací, závěr koncertních a divadelních sezón), k vystoupením se přesto přihlašují vědci, umělci, kulturní redaktoři někdy až z dvou desítek zemí. Celková odborná úroveň si za těch patnáct ročníků zachovala svůj odborný standard a kredit a kolokviu se dostává ohlasu v zahraničních odborných časopisech. Co je důležité - teoretikové a praktičtí umělci dostávají prostor k vyřikání otázek, které je pálí a které obecně pálí globální občanskou společnost u nás a v zahraničí. Polytematičnost kolokvií a jejich provázanost s filozofickými a obecně estetickými otázkami se pak zintenzivňuje vydáváním sborníků s příspěvky z kolokvií paralelně v českém a anglickém jazyce, v němž výjimečně mohou publikovat i autoři, kteří se z nějakého vážného důvodu nemohli kolokvia osobně zúčastnit. Srovnáním obsahů sborníků získáme docela slušný obrázek o současném stavu a vývoji uměleckého a uměnovědného myšlení.

Letos jsem měl možnost vyslechnout jen několik koncertů Forfestu, z výstav jsem nestihl navštívit ani jednu, proto můj článek může mít po této stránce charakter jen útržkovitý a absolutně (pro mě ovšem příjemně) subjektivní.

Hned první koncert 9. června v katedrále sv. Václava v Olomouci byl pro mě silným zážitkem, i když ovlivněný z velké části subjektivním faktorem: zazněla na něm v naprosto skvělé interpretaci moje skladba "*Anima animam invocat*", což je v podstatě tryzna za oběti hurikánu Katrina v Louisianě v roce 2005. Ovšem nejen z hlediska subjektivního byl pro mě tento koncert silným zážitkem. Soubor, který vystoupil, je známý, špičkový **Brno Contemporary Orchestra**, který už dobře známe z předchozích ročníků Forfestu. I letos s ním skladby nastudoval a uvedl umělecký vedoucí a dirigent BCO **Pavel Šnajdr**, kmenový dirigent opery Národního divadla v Brně a sám graduovaný skladatel. Provedení všech skladeb bylo umělecky naprosto

jedinečné a profesionální - mnohavrstevnaté a myšlenkově umně prohnětené "Komorní symfonie č. 2 ke cti sv. Františka z Assisi" **Pavla Zemka**, posthumně premiérováná "Sinfonietta" předčasně zemřelého **Josefa Adamíka** a dvě kompozice olomouckého skladatele **Roberta Hejnara**, jeho rané "Variace pro flétnu a smyčce" v citlivé a pečlivě připravené interpretaci **Elišky Honkové** a strhující, emotivně vyklenutá "Lorelei" pro housle sólo a smyčce s fenomenálním **Milanem Pařou**.

Dalším koncertem, který mě naprosto uchvátil, byl recitál plzeňských uměelkyň - mezzosopranistky **Romany Feiferlíkové** a pianistky **Věry Müllerové**. Klavírní "Sonáta" **Gideona Kleina**, "4. klavírní sonáta" a "Morgensterns Streiche" **Karla Pexidra**, stejně jako např. "Čtyři zimomřivé písně na básně Moniky Haenhel" **Jiřího Bezděka** snesly ty nejvyšší skladatelské parametry a splňovaly myslím i kritéria rozhlasové nahrávky. Kolikrát byl kdo z nás svědkem zvolání "Bravo!" na koncertě soudobé hudby, jako se to stalo i na tomto koncertě?

Vynikající bylo vystoupení **Kvarteta Bohuslava Martinů** v jejich kmenových skladbách **Bohuslava Martinů** "Smyčcový kvartet č. 7" a **Petra Ebena** "Smyčcový kvartet č. 1 Labyrint světa a ráj srdce", ale i ve vášnivém "Smyčcovém kvartetu č. 2" a dramaticky extatickém "Smyčcovém kvartetu č. 3" letošního jubilanta **Vojtěcha Mojžíše**.

Jedinečný výkon podali rovněž členové **Solaris 3** - známí jako vynikající sólisté i členové jiných komorních uskupení: **Anna Veverková** - housle, **Štěpán Filípek** - violoncello, **Martin Levický** - klavír. Nadchli nejen v úvodní pozdně romantické "Verklärte Nacht" (v úpravě **Eduarda Steuemanna**) **Arnolda Schönberga**, ale především ve zvukově vynalézavých klavírních triích **Františka Chaloupky**, **Lukáše Sommera** a **Jakuba Rataje**.

Na tomto místě si neodpustím postesknutí nad nedávným zánikem fenomenálního Miloslav Ištvan Quartetta z Brna, jehož cellistou a vůdčí osobností byl **Štěpán Filípek**. Opravdu by nebylo možné obnovit činnost ansámblu pod tímto názvem, byť i za cenu třeba až tříčtvrtinové personální obměny??

Trio Aperto ve složení **Barbora Šteflová** - hoboj, **Jan Charfreitag** - klarinet, **Pavel Horák** - fagot vsadilo na kvalitu a humor. Obzvláště výborné skladby **Karla Odstrčila** "Trojúhelník", osobně přítomné **Milady Červenkové** "Lighty and simply" a humorně laděné skladby **Aleše Pavlorka** "Karikatury" a **Leoše Faltuse** "Kejklíři" byly po zásluze odměněné dlouhým a nadšeným potleskem.

Imaginární skok do japonských reálií udělali posluchači v programu nazvaném **Wa - Hibiki, Echos of Japan**. Na Slovensku a v Česku domestikovaná úspěšná sopranistka **Nao Higano** si přizvala ke spoluúčasti houslistku **Chiaki Yamazaki**, kaligrafistku **Reisai**, klavíristku **Akiko Niino - Osedo** a dvě "pomocné technické síly" a dohromady předvedly koncert prokomponovaný s online malbou kaligrafických vzorů na plátnech rozprostřených přímo na parketách Sněmovního sálu. Pokud jsem rozuměl správně, koncert byl složen z lidových japonských písní upravených různými japonskými autory. Zajímavostí pro mě bylo slyšet dvě písně romanticky až operetně upravené předním japonským skladatelem **Toru Takemitsu**, známým po světě především jeho avantgardními kompozicemi.

Naprosto jedinečným zážitkem byl pro mě recitál Češky působící ve Francii, sopranistky **Stely Maris Sirben**, za klavírní spolupráce **Martina Vojtíška**. Překvapili hned první skladbou "*Madonna o polednách*" **Františka Emmerta**, v níž se k oběma umělcům přidal emeritní biskup, Jeho Excelence **Josef Hrdlička** z olomoucké arcidiecéze, který před každou částí zarecitoval verše v jeho vlastním překladu z francouzštiny. Nádherné písně z cyklu "*Kéž políbí mne*" **Zdenky Vaculovičové**, stejně jako písňových cyklů "*Čtyři písně na verše staré čínské poezie*" a "*Zahradník*" **Martina Vojtíška** či "*Tanečnice*" a "*Kloboučník*" **Erika Satieho** zazněly ve vytříbené interpretaci. U **Vojtíškových** klavírních skladeb mi poněkud vadilo, že někdy až přespříliš sázely na efekt a ohromující zvuk.

Vystoupení pražského ansámblu **Konvergence** bývá pro mě zárukou kvalitních kompozic a nápadité dramaturgie. Tentokrát mě zaujaly skladby "*Silentio*" **Tomáše Pálky** se svými ostře vyhraněnými plochami a převažující intimní rovinou (možná až přespříliš), do klenutého oblouku vystavěné "*Mikrosvěty IV*" pro violu sólo osobně přítomného **Radima Bednaříka**, nikoliv neznámé "*Et expecto*" pro sólový akordeon **Sofie Gubajduliny** a prostorově řešené a s dlouhým barevným dozvukem Sněmovního sálu kalkující "*Šepteť*" **Ondřeje Štochla**, jenž se v programu představil - podobně jako v minulých ročnících - jako skladatel, sóloviolista i dirigent.

Vystoupení **Orchestra d'archi Pardubice** s uměleckým vedoucím **Jiřím Kuchválkem** z **Konzervatoře v Pardubicích** mělo být poctou k 70. výročí založení Konzervatoře P. J. Vejvanovského v Kroměříži. Mělo být. Vlastně bylo, ale pocta nebyla kroměřížskou konzervatoří přijata. Smyčcový orchestr studentů pardubické konzervatoře dva dny po závěrečném vysvědčení vystoupil s velkým zaujetím, a studenti jeho přípravě určitě věnovali mnoho ze svého volného času. Výběr ze

"Serenád **Luboše Sluky**", pro ne příliš zkušené studenty konzervatoře určitě kompozičně a interpretačně náročné "Křehké vztahy" osobně přítomného **Petra Grahama**, "Adagio pro smyčce" **Davidu Matthewse**, "Concerto per G. Galilei" **Luboše Fišera** a další tak vyzněly téměř jako od profesionálů. Co mě však šokovalo - na koncert se nedostavil nikdo z oslavované kroměřížské konzervatoře! Ani z jejího vedení, ani z profesorského sboru. Slabou výmluvou asi bude, že absence na koncertě k jubileu jejího založení mohla být zapříčiněna rekonstrukcí jejich budovy, kvůli níž skončila výuka o týden dříve. Jak to ale nazvat jinak než bojkotem? Navíc neslušnou formou?

Na rozdíl od ostentativního nezájmu vedení kroměřížské konzervatoře o umělecký hold partnerské pardubické konzervatoře a Forfestu k jubileu založení se kroměřížská konzervatoř nepřímo prezentovala, a musím říct v tom nejlepším světle, v programu k poctě kroměřížského rodáka, bývalého pedagoga kroměřížské konzervatoře a dlouholetého pedagoga JAMU v Brně **dr. Arneho Linky**. Zásahu však neměla samotná konzervatoř jako instituce, ale omračující vystoupení **Jana Sehnala**, studenta teprve 1. ročníku kroměřížské konzervatoře ze třídy MgA. Ondřeje Hubáčka, pedagoga kroměřížské konzervatoře a předního českého pianisty Mgr. **Karla Košárka** a například i skromné, talentované studentky - violoncellistky **Magdaleny Molčanové**. Koncert moderovaný a natáčený redaktorem brněnské redakce Českého rozhlasu **Janem Hlaváčem** ve spolupráci s **Michaelou Akubžanovou** byl naprosto strhující a právem nadchl početné publikum. Přinesl přidanou hodnotu i v několikerém citování z autobiografických a nadčasových myšlenek **Arneho Linky**, které se našly v jeho pozůstalosti. Dovolte, abych některé z nich uvedl:

"Víc než v davu lidí na promenádách třídách, pod neonovými reklamami, cítím se doma a neopuštěn mezi stromy, které navečer jako by spolu rozmlouvaly. Jejich větve takřka neslyšně šelestí. Chtěl bych udělat takovou tichou hudbu. Kdykoliv jsem doznal porážku, bál se, trpěl, nedoufal a nevěřil, promlouval z mé nejnítěrnější duše ke mně konejšivý hlas, plný něžné důvěry a krásy. Hlas, který odpouštěl a slíboval, zjitřeně scelil, na srdce dal náplast."

"Hudbu produkuji spontánně, jako bych maloval obraz, respektive modeloval zvuk. Vnitřní hlas mi předzpěvuje, co mám hrát. Současně ale vždy předem vím, co se mi ozve, byť by šlo o sebesložitější akord, disonantní vertikálu nebo třeba klastr. Mám dokonalou představu každé tóniny, každého modu, anebo dvanáctitónové řady,

takže na nic takového už nemusím myslet. To pak přistupujete a usedáte k nástroji, aniž ještě tušíte, co budete hrát, a jste sami zvědaví, co vám nadiktuje váš vnitřní hlas, ukrytý kdesi v hlubinách podvědomí; navázat s ním pravý kontakt je alfou a omegou."

"Stejně jako skladba i improvizace má být nejen technikou, nýbrž poselstvím, obrazem, zázrakem, básní, zpěvem srdce, průhledem do dílny ducha. Kobercem utkaným z tónů, zásnubou hlasů, katedrálou z oblouků neviditelných gest, nejdůvěrnějším z důvěrných rozhovorů. Za skutečnou "chvíli slávy" však pokládám něco úplně jiného. To, když sedíte u klavíru doma úplně sami a ve štědré chvíli vás napadne něco, co byste sami v sobě nikdy nehledali. Nikdo to kromě vás neslyší, nikdo vám za to nezatlaská, nikdo vás za to neohonuje, ani jinak neodmění, a přece máte tiché uspokojení, že jste právě teď uskutečnili jistý velmi důležitý rozhovor..." (Dr. Arne Linka)

Závěr své stati o letošním jubilejním 30. ročníku Forfestu si dovolím okořenit trochou statistiky.

Pokud jsou mé informace správné, zaznělo dvacet čtyři koncertů s díly od čtyřiceti sedmi českých autorů a třiceti osmi autorů ze zahraničí. Zahraniční autoři pocházeli z Německa, Rakouska, Itálie, Maďarska, Rumunska, Polska, Francie, Švýcarska, Norska, Finska, Estonska, Anglie, USA, Japonska a Ruska. Letos bohužel ani jeden ze Slovenska.

Deset skladeb zaznělo ve světové premiéře: od **Daniela Kessnera** z USA, **Massimiliana Messieriho** ze San Marina, rumunské skladatelky žijící v Německu **Violety Dinescu**, od **Chiaki Yamazaki** z Japonska, **Lájose Huszára** z Maďarska, **Giamily Berré** z Itálie a od českých autorů **Josefa Adamíka**, **Ivo Medka**, **Jiřího Lukeše** a **Petra Vaculoviče**.

Mezi další významné zahraniční interprety, které jsem bohužel neměl možnost slyšet, ale jejichž jména nejsou na evropské scéně neznámá, patřili: klavíristé **Mia Elezovic** z Chorvatska, **Sorin Petrescu** z Rumunska, **Lorenzo Meo** ze Švýcarska, varhanice **Giamila Berré** z Itálie, perkusionista **Doru Roman** z Rumunska, sopranistka **Elena Teresčenko** z Ruska, saxofonisté **Valerio Barbieri** a **Cristina Roffi** z Itálie a z Itálie rovněž **Mascagni Saxophone Ensemble**.

Na vernisážích se prezentovali výtvarníci: z Irska **Tommy Barr**, z Itálie **Tommasina Squadrito** a **Antonio Secci**, ze SR **Pavla Lazárková - Trizuljaková** a z Egypta **Amir El Lithy**.

Navíc proběhla **výstava k 50. výročí založení** multidisciplinárního **uměleckého sdružení Q**, které je dnes významným nositelem a šířitelem kulturních a uměleckých hodnot v ČR.

Jan Grossmann